

ISZT-9/2016.

I. A tényállás

1. A Törvényszék szellemi alkotáshoz fűződő jog megsértése iránti perben szakértőként rendelte ki a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala [a továbbiakban: SZTNH] mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testületet [a továbbiakban: Szakértői Testület].

2. A Törvényszék a szakértői vizsgálat lefolytatásához rendelkezésre bocsátotta a per iratait. A Szakértői Testület a teljes iratanyagot áttanulmányozta.

3. A Törvényszék szakértő kirendelésére (szakértői vélemény készítésére) vonatkozó végzése és a Szakértői Testület részére megküldött perbeli iratok alapján a körülmények az alábbiak szerint foglalhatók össze:

A felperes, valamint a perben nem álló két társa közösen szerzői az „Előterjesztés a Nemzeti Játék- és Taneszköz-stratégia kimunkálásához” című műnek (a továbbiakban: Tanulmány), amelyet irodalmi műfajban az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület 2001. március 19. napján vett nyilvántartásba.

A felperes és szerzőtársai a Tanulmányban kidolgozott koncepció megvalósításához partnereket kerestek, és ennek során a 2003. év elején kerültek kapcsolatba a II. rendű alperes ügyvezetésével működő Kht.-vel, illetve az I. rendű alperessel. A koncepció lényegét 2003. március 19. napján ismertették a II. rendű alperessel, és átadták részére a Tanulmányt. A II. rendű alperes 2003. májusában tájékoztatta a felperest és szerzőtársait, hogy a Kht. egy vállalkozások számára kiírt pályázaton vesz részt és egy játék- és taneszköz klaszter működését megalapozó megvalósíthatósági tanulmány előkészítését szolgáló pályázatot nyújt be. A IV. rendű alperes 2003. május 12. napján támogatás elnyerésére nyújtott be sikeres pályázatot a „Játék- és Taneszköz Klaszter Dél-Dunántúlon program megvalósításához” (a továbbiakban: Pályázat).

2003. szeptember 26. napján tíz vállalkozás – közöttük az I. rendű alperes, valamint a felperes egyik szerzőtársának érdekeltségébe tartozó cég – együttműködési megállapodást írt alá a „Játék- és Taneszköz Klaszter létrehozására a Dunántúlon”. Ezt követően 2003. október 10. napján a felperes, valamint az I. rendű és a II. rendű alperesek több, a perben nem álló személlyel „Dél-dunántúli játék- és taneszköz projekt menedzsment szerződés” címmel kötöttek megállapodást arról, hogy a dunántúli játék- és taneszköz klaszter létrehozása érdekében együttműködnek, majd a megállapodást klaszter menedzsment szerződéssé minősítik át, ha a klaszter működésének feltételei biztonságosan kialakításra kerülnek. Megállapodtak abban, hogy a klaszter működésének szellemi háttérét a felperes és szerzőtársai Tanulmányban kifejtett szerzői műve biztosítja, a gazdasági-kondicionális háttérét pedig az I. rendű alperes üzleti működési terve, illetve a működést lehetővé tevő forráskutatás és forrásbiztosítás által értékbiztosított munka adja. Az ily módon közösen létrehozott értéket, az ún. jogvédett alapot ... forintban határozták meg, amelyből 50 %-ot a felperes és szerzőtársai által biztosított

szellemi mű, további 50 %-ot az I. rendű alperes által biztosítandó gazdasági-kondicionális háttér képviselt. Megállapodtak a szerzők abban is, hogy működésüket közös társaságba szervezik, amelynek megalapítására azonban nem került sor.

A Regionális Fejlesztési Tanács 2004. május 14. napján vissza nem térítendő támogatás nyújtására kötött szerződést a IV. rendű alperessel. A közbeszerzési eljárás eredményeként a IV. rendű alperes 2004. július 1. napján kötött szerződést az I. rendű alperessel, amelyben díjazás mellett megrendelte a „Játék- és Taneszköz Klaszter megszervezése és működési feltételeinek biztosítása a Dél-Dunántúlon” projekthez az intézményfejlesztés és a vállalati együttműködés feltételeit megalapozó megvalósíthatósági tanulmány kidolgozását, klaszterarculat tervezést és web portál létrehozását, képzési modulok kidolgozását, továbbá vezetői tréning megszervezését és végrehajtását. Az egyes részfeladatok megvalósítására az I. rendű alperes a felperessel, valamint két, a perben nem álló céggel kötött szerződést.

A felperes az általa készített megvalósíthatósági tanulmányt 2004. szeptember 30. napjáig az I. rendű alperes rendelkezésére bocsátotta, aki díjazást fizetett a felperes részére. Később jogerős ítélet a felperest hibás teljesítés miatt ... Ft és járulékai visszafizetésére kötelezte.

A felperes 2004. december 29. napján a projekt menedzsment szerződéstől elállt és a „jogvédtől alaphoz” való részesevé fele részének kifizetését kérte, annak eredménytelensége miatt pert indított.

A Törvényszék a Szerzői Jogi Szakértői Testületet (a továbbiakban: SzJSzT) szakértőként rendelte ki annak megállapítására, hogy a pályaműben megjelent-e az irodalmi műben szereplő olyan egyedi gondolat/elképzelés, koncepció, amelynek engedély nélküli felhasználása szerzői jogokat sért, valamint kérte a szerzői koncepció jogosult felhasználása esetére a szerzőtársakat megillető díjazás mértékének meghatározására. Szakértőként rendelte ki továbbá az SzJSzT-t annak meghatározására, hogy az SzJSzT-07/10. számú szakértői véleményben megállapított jogsértésre figyelemmel a pályaműben elfoglalt szerzői ívterjedelemben egész műhöz viszonyított aránya alapján milyen összegű jogdíj illette volna meg a szerzőtársakat jogosult felhasználás esetén. Végül annak megállapítását is várta a bíróság az SzJSzT-től, hogy a „Játék és Taneszköz Klaszter fejlesztése a Dél-Dunántúlon” címmel elkészített megvalósíthatósági tanulmányban felhasználásra került-e a szerzői jogvédelem alatt álló irodalmi mű, az abban megjelenő koncepció.

Az SzJSzT úgy foglalt állást, hogy az „Előterjesztés a nemzeti játék- és taneszköz-stratégia kimunkálásához” című műben és a pályaműben megjelenő azonos koncepció önmagában szerzői jogilag nem védett; az ötlet, koncepció, elképzelés díjazása kívül esik a szerzői jogi felhasználás körén. Megállapította továbbá, hogy a „Játék és Taneszköz Klaszter fejlesztése a Dél-Dunántúlon” címet viselő dokumentum a Tanulmányban vázolt koncepció „továbbgondolásának” tekinthető, ami nem szerzői engedélyköteles műfelhasználás.

A Törvényszék megismételt eljárásban meghozott ítéletét az Ítélet tábla helybenhagyta. A jogerős ítélettel szemben a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán eljárt

Kúria, felülvizsgálati bírósággént meghozott részítéletével a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a IV. rendű alperest a további jogsértéstől eltiltotta, ezt meghaladóan pedig az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, a szerzői jogsértéssel összefüggésben az elégtétel adására, valamint a Ptk. 86. § (3) bekezdésében védett szellemi alkotáshoz fűződő jog megsértésének megállapítására és jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló kereset elbírálása érdekében.

A Kúria részítéletében rögzítette, hogy a koncepció (ötlet, elv, elgondolás) szerzői jogi védelmének hiánya miatt, annak jogosulatlan átvétele a szerzői jogsértés megállapítására irányuló keresetet nem alapozza meg. A felperes az „Előterjesztés a nemzeti játék- és taneszköz-stratégia kimunkálásához” című írásműben kifejtett koncepció átvételét, felhasználását tévesen sérelmezte szerzői jogi alapon, tartalmilag azonban ez a kifogása a Ptk. szellemi alkotásokra vonatkozó védelem körében értékelhető volt. A felperes és szerzőtársai által készített Tanulmányban az oktatási rendszerhez kapcsolódó játék- és taneszköz gyártásról, fejlesztésről kifejtett elképzelés és módszer a Ptk. 86. § (3) bekezdés alapján a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó, védett szellemi alkotásnak minősül.

A Kúria részítéletében előírta annak vizsgálatát, hogy a Tanulmányban szereplő, szerzői jogi védelemben nem részesülő koncepció (egyedi, sajátos módszer, elv vagy elgondolás) a IV. rendű alperes által benyújtott Pályázatban átvételre került-e. Iránymutatásul adta, hogy a Tanulmány és a Pályázat összevetésével, szükség szerint – oktatási és szervezési- gazdasági szakismerettel rendelkező – szakértő kirendelésével kell vizsgálni, hogy a Pályázatban, valamint a sikeres pályázat eredményeként megkötött támogatási szerződés alapján a IV. rendű és az I. rendű alperes között 2004. július 1. napján létrejött szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése során átvételre került-e a Tanulmányban kifejtett és a Ptk. 86. § (3) bekezdésben védett szellemi alkotásnak minősülő koncepció, illetve annak tartalmilag meghatározó elemei. Vizsgálni szükséges azt – a szellemi alkotás felhasználása megállapítása esetén –, hogy a védett szellemi alkotást felhasználó alperes(ek)nél keletkezett-e olyan vagyoni eredmény (a szellemi alkotás felhasználásával elért bruttó eredmény), amely a Ptk. 87. § (2) bekezdés szerint a felperes részeltetés iránti igényét megalapozza.

A Törvényszék előtt megismételt eljárásban előterjesztett pontosított kereseti kérelem (7. szám alatt) a szellemi alkotáshoz fűződő jog megsértésének megállapítására, a további jogsértéstől való eltiltásra, elégtétel adására, a jogtalanul felhasznált koncepció felhasználásának ellenértéke megfizetésére, I. rendű és IV. rendű alperesek által elért vagyoni eredményben való felperesi részeltetésre irányul.

A felperes a részeltetési igénye összecszerúságát oly módon határozta meg, hogy a IV. rendű alperes által elért könyv szerinti ... Ft eredmény a szerzői kört illető 50%-ából, ... Ft-ból kiindulva, az egyik szerzőtársa által engedélyezett 1/3 részre tekintettel azt ... Ft-ban érvényesítette (9. számú jegyzőkönyv).

II. A feltett kérdések

A Megkeresés és annak kiegészítése értelmében a szakértői vizsgálatnak a következő kérdésekre kell választ adnia:

1. Védett szellemi alkotásnak minősül-e a Tanulmányban szereplő koncepció, az társadalmilag széles körben felhasználható-e, az közkinccsé vált-e?

2. A pályázatban, valamint a sikeres pályázat eredményeként megkötött támogatási szerződés alapján a IV.r. és az 1.r. alperes között 2004. július 1. napján létrejött szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése során átvételre, felhasználásra került-e a Tanulmányban kifejtett koncepció, illetve annak tartalmilag meghatározható elemei?

3. A védett szellemi alkotás felhasználása esetén az azt felhasználó alperes(ek)nél keletkezett vagyoni eredményből, a szellemi alkotás felhasználásával elért bruttó eredményből a Ptk. 87. § (2) bekezdés szerinti részeltetési igény alapján milyen mértékű (arányú) részeltetés indokolt a védett szellemi alkotás felhasználásáért?

4. Egyéb, az ügy megítélése szempontjából jelentős kérdések megválaszolása.

III. A Szakértői Testület eljárása

1. A Szakértői Testület a 270/2002. (XII.20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) által meghatározott feladatkörben, szervezeti és eljárási rendben, valamint a tényállásra irányadó jogszabályok rendelkezései alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő álláspontját.

2. Az R. értelmében a Szakértői Testület a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt; a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást. A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a Törvényszék által megtekintésre megküldött periratokban foglalt ismertetéseken, valamint a hatályos jogszabályokon alapulnak.

3. Ez a szakértői vélemény a vizsgált szellemi alkotással kapcsolatos ügyben eljáró bíróságokat nem köti.

IV. A Szakértői Testület álláspontja

A szellemi alkotások jogi védelmének rendszere a Polgári Törvénykönyvben

A bíróság által feltett kérdések fényében – amelyek valamely konkrét szellemitulajdon-védelmi oltalmi formára történő utalás nélkül érintik egy koncepció szellemi alkotás-kénti megítélhetőségét és oltalmazhatóságát – indokolt a szellemi alkotások régi Ptk.-ban, illetve egyes külön jogszabályokban is lefektetett hatályos jogi szabályozásának, valamint az ahhoz kapcsolódó hazai bírói joggyakorlatnak az áttekintése. További indoka a jogintézmények rövid bemutatásának, hogy azokat a peres felek előadásai nem határolják el a szükséges mértékben,

az egyes oltalmi kategóriákhoz tartozó fogalmakat több esetben egymást helyettesítve használják.

a) Általános védelem

A Ptk. a személyek polgári jogi védelméről szóló címben, 86. §-ának (1) bekezdésében – amelyet szellemi tulajdon-védelmi generálklauzulának tekinthetünk – általános jelleggel írja elő a szellemi alkotások védelmét. A Ptk. a szellemi alkotás fogalmát nem határozza meg, azaz a védelem tárgyainak lehetséges köre e törvény alapján nem zárt. A bírói gyakorlat által alkotott definíció szerint *„[j]ogi értelemben vett szellemi alkotásról ugyanis csak abban az esetben beszélhetünk, ha az meghatározott szellemi tevékenység, alkotási folyamat eredménye; már megformált gondolati tartalmat, azonosítható és egyediesíthető gondolatsort, gondolati szövedéket fejez ki. Ahhoz tehát, hogy a [...] szellemi alkotás [...] védelemben részesülhessen, minimálisan meg kell hogy feleljen annak a követelménynek, hogy felismerhetőek legyenek rajta a szellemi tevékenységből fakadó eredetiség jegyei.”* (BH2005. 209)

A jogvédelem kettős irányú: egyrészt védett az alkotási folyamat, másrészt védett maga a létrehozott mű is. A Ptk. 86. §-ának (1) bekezdése szerinti védelem a (2), (3) és (4) bekezdéseken keresztül valósul meg, az itt található szabályok bontják ki a tartalmát. Ennek megfelelően a szellemi alkotások állhatnak szerzői jogi védelem vagy iparjogvédelmi oltalom alatt, ennek hiányában pedig – az alábbiakban kifejtettek szerint – nevesítetlen szellemi alkotásként vagy szervezési ismeretként részesülhetnek jogi védelemben. Ezt a Ptk.-hoz fűzött Kommentár is megerősíti, vonatkozó része szerint a személyhez fűződő jogok körében, valamint a Ptk. 86. §-ának (1), (3) és (4) bekezdésében foglalt szabályok többletvédelemnek minősülnek a (2) bekezdés szerinti külön jogszabályok által létrehozott oltalmi formákhoz képest: azaz azok a szellemi alkotások, amelyek a külön jogszabályok hatálya alól valamilyen okból „kiszorulnak”, az általános szabályok alapján védelmet élvezhetnek.

b) Külön jogszabályok által meghatározott oltalmi formák

A Ptk. 86. §-ának (2) bekezdésében találjuk a külön jogszabályok hatálya alá tartozó szellemi tulajdon-védelmi oltalmi formákat: a szerzői jogot, valamint az egyes iparjogvédelmi oltalmi formákat (így különösen a szabadalmi, a védjegy-, a földrajziárjelző-oltalmat, valamint a használati és a formatervezési mintaoltalmat). A külön jogszabályok által létrehozott védelem csak az egyes oltalmi formáknál megjelölt alkotót illeti meg, és csak a jogszabályokban megjelölt tartalommal és feltételekkel.

A szerzői jog az irodalmi, művészeti, tudományos alkotásokat védi, a védelem pedig a mű megalkotásával keletkezik (nyilvántartásba vétel vagy bármilyen más hatósági aktus nélkül), amennyiben az megfelel a törvény szerinti feltételnek, azaz a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik.

Az iparjogvédelem körébe tartozó oltalmi formák által biztosított védelem időben és térben korlátozott monopolhelyzetet hoz létre a jogosult javára, aki az oltalmi idő fennállása alatt

kizárólagosan jogosult a találmány, a védjegy, a minta, stb. gazdasági tevékenység körében történő hasznosítására. Fontos rámutatni, hogy míg a szerzői jog csak az adott konkrét mű egyéni megjelenési formáját védi (vagyis az alapjául szolgáló ötletet, a mű tartalmát nem), az iparjogvédelmi oltalom feladata éppen ennek a (jellemzően műszaki) tartalomnak a védelme.

c) Hézagmentes oltalom¹

A Ptk. 86. §-ának (3) bekezdése az ún. hézagmentes oltalom jogintézményéről rendelkezik, azaz kiterjeszti a védelmet a külön jogszabályok által nem nevesített szellemi alkotásokra, amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók és azáltal, hogy még nem váltak közkinccsé, a jogosult számára értéket képviselnek, amely azonban nem feltétlenül vagyoni jellegű. Az oltalom törvényi feltételeit a bírói gyakorlat is megerősíti (BDT 2007/12/192), amennyiben kimondja, hogy *„[a] külön törvény hatálya alá nem tartozó szellemi alkotás akkor részesül jogi védelemben, ha társadalmilag széles körben felhasználható és még nem vált közkinccsé. E feltételek hiányában a jogsértés nem állapítható meg, és kártérítési kötelezettséget sem keletkeztet a szellemi termék felhasználása.”*

A hézagmentes oltalom fennállásának első alapvető törvényi feltétele, hogy a szellemi alkotás társadalmilag széles körben felhasználható legyen. A Szakértői Testület álláspontja szerint annak vizsgálatakor, hogy egy szellemi alkotás (vagy bármilyen más ismeretösszesség) társadalmilag széles körben felhasználható-e, nem abból kell kiindulni, hogy a felhasználás milyen létszámú személyi kör számára lehet előnyös, hanem abból, hogy elősegíti vagy megkönnyíti-e valamely osztársadalmi érdek megvalósulását.

A közkinccsé válás hiányára (vagyis a titkosságra) vonatkozó törvényi feltétel tartalmát alább, a know-how kapcsán fejti ki a Szakértői Testület.

d) A know-how oltalma

A Ptk. a 86. § (4) bekezdésében, az oltalom „hézagmentességét” biztosító (3) bekezdést követően, azt mintegy kiegészítve rendelkezik a know-how oltalmáról. A törvény az oltalom tárgyát nem nevezi ugyan know-how-nak, de szabályozza a jogintézményt, amikor kimondja: *„[a] személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartamát jogszabály határozza meg.”*

A hivatkozott külön jogszabály, azaz a Ptk. módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról rendelkező 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 4. §-ának (1) bekezdése a védelmi idő kezdetéről nem nyilatkozik, annak tartamáról pedig szűkszavúan rendelkezik: *„[a] személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és*

---

¹ Ezzel összefüggésben szükséges rámutatni, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) feladta a szellemi alkotások hézagmentes oltalmának elvét, így a külön jogszabályok által meghatározott oltalmi formák mellett csupán az üzleti titok és a know-how részesül védelemben.

szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében a megkezdett vagy tervbe vett hasznosítás esetén a közkinccsé válásig illeti meg a védelem.”

E két törvényi rendelkezés adja a know-how jogintézményének jogi alapjait. Ezeket a rendelkezéseket – tekintettel arra, hogy nem áll mögöttük az iparjogvédelmi ágazati törvényekhez hasonló cizellált jogszabály – a bírói gyakorlatnak kellett kibontania, értelmeznie és tartalommal kitöltenie. A Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiumának GK 52. számú állásfoglalása (BH 1990/1. szám) a következőképpen nyilatkozik a know-how-ról:

„A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdésében szabályozott² vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek és tapasztalatok mint a szellemi tevékenység eredményei a szellemi alkotások fogalma alá tartoznak. Bár kizárólagosságot biztosító jogkövetkezmények nem fűződnek hozzájuk, a jogosulatlan felhasználással szemben ezek az ismeretek is védelemben részesülnek (pl. titokvédelem), és a jogosult követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részesítse őt az elért vagyoni eredményben. Az is gyakori, hogy ezeket a vagyoni értékű ismereteket és tapasztalatokat ellenérték fejében átruházzák. A know-how mint szellemi alkotás tehát vagyoni értéket képvisel és forgalomképes...”

A fenti jogszabályi rendelkezések értelmében – figyelemmel a rájuk épülő bírói gyakorlatra is – a hatályos Ptk. szerinti know-how fogalom elemei a következők:

- relatív titkossággal bír (közkinccsé még nem vált);
- vagyoni értéket képvisel;
- gazdasági, műszaki vagy szervezési jellegű;
- jogosultja az a személy (jogalany), aki az ismeretet, tapasztalatot kifejlesztette, illetve a meglévő korábbi ismeretekből, tapasztalatokból leszűrte (szintetizálta);
- gyakorlati ismeretnek minősül, azaz nem valamilyen jelenség felismeréséről van szó, hanem egy olyan – a gyakorlatban alkalmazható – ismeretről vagy tapasztalatról, amelynek a hasznosítása legalább tervbe van véve;
- nem áll más, nevesített iparjogvédelmi oltalom alatt.

A know-how jellegű ismeretek közkinccsé még nem vált természetű az üzleti titok titkossági kritériumához képest szélesebb kört ölel fel. Ez azt jelenti, hogy nem kizárólag olyan információkról lehet ebben a körben beszélni, amelyek csupán egy szűk, meghatározható kör számára hozzáférhetőek (azaz szűk értelemben véve titkosak), hanem ide tartoznak az olyan – egyébként bárki számára hozzáférhető, de speciális szempontok szerint csoportosított – ismeretek is, amelyeknek összeállítása olyan mennyiségű munkaráfordítást igényel, amely miatt a felhasználni kívánó számára előnyösebb a kész ismeret megszerzése, mint a saját kutatásban való előállítás. Ez utóbbi esetben a know-how-t képező adatok nem a titkosságuk miatt, hanem az összegyűjtésükhöz vagy a rendszerezésükhöz szükséges erőfeszítések nagysága miatt korlátozottan hozzáférhetőek.

---

² A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése ugyan a nevesítetlen szellemi tulajdonjogok és a know-how kapcsán érvényesíthető speciális igényt szabályozza, az idézet további részéből egyértelmű, hogy a know-how jellemzéséről van szó.

Ehhez járul a bírói gyakorlat azon megállapítása, amely szerint „*az a tény, hogy a tudomány állásához kapcsolódó, feltételezett ismeret az adott megoldás előállításának lehetőségét az érintett szakmai kör részére nem zárja ki, önmagában nem eredményezi a megoldás közkinccsé válását [Ptk. 86. § (3) bek., 87. § (2) bek., 1978. évi 2. tvr. (Ptké. II/4. § (1) bek.]*” (BH1992. 391.).³ Ebből is világosan látszik, hogy a know-how relatív titkosságára (korlátozott hozzáférhetőségére) vonatkozó követelmény teljesülése esetről esetre vizsgálandó, azaz a közkinccsé válásnak nincs olyan szigorúan és világosan rögzített zsinórmértéke, amely a szabadalmazhatósághoz szükséges abszolút újdonsághoz volna hasonlítható. Egy adott megoldás, amelyet a jogosult nem kezel titkosan (a hatályos szabályok szerint ez csupán az üzleti titok körében követelmény), mindaddig oltalmat élvezhet know-how gyanánt, amíg az érintett szakmai körökben nem terjed el annyira, hogy korlátozott hozzáférhetőségéről már nem lehet beszélni.

A vagyoni értékűség kritériuma, – amelyből a forgalomképesség szükségszerűen következik – azt is maga után vonja, hogy a közkinccsé válás elkerüléséhez a jogosultnak jellemzően gazdasági érdeke fűződik, azaz az érintett ismeret vagy tapasztalat a jogosult számára versenyelőnyt jelent. Ezt egészíti ki és erősíti meg a gazdasági, műszaki vagy szervezési jellegre történő utalás, és ezért tekinthető a know-how fogalmi elemének a gyakorlati alkalmazhatóság is, amely legalább a tervbe vett hasznosítást maga után vonja.

A know-how fogalmának egyik leglényegesebb eleme az, hogy nevesített iparjogvédelmi oltalom alatt nem áll, azaz a know-how-t képező ismeretek nem voltak lajstromozásra irányuló eljárás tárgyai, ennél fogva hatósági vizsgálatokról és értékelésükről sem beszélhetünk, és okirattal igazolható jogosultjuk sincsen⁴. Mindennek a know-how védelméből fakadó jogokra nézve rendkívül fontos következményei vannak. Egy lajstromozatlan – és ilyenformán bizonytalan (eseti megítélést igénylő) kezdetű és lejáratú, ráadásul nem nyilvánosságra hozott tárgyú – oltalom nem adhat kizárólagos jogot a jogosultnak, azaz a know-how védelem megsértése csak az ismeret jogszerűtlen megszerzése vagy az azzal való visszaélés által valósulhat meg. A védelemnek ez a relatív természete azt eredményezi, hogy az ismereteknek a jogszerűen megszerzett termékből való kikövetkeztetése (mérnöki visszafejtés), a know-how tárgyát képező ismeretek független (párhuzamos) kifejlesztése, valamint az érintett információk jóhiszemű (pl. kiállításon, más nyilvános rendezvényen vagy kiadványból történő) megszerzése kizárják a jogosultnak az ezeket megvalósító személyekkel szembeni fellépését.

---

³ Igaz ugyan, hogy mindez a nevesítetlen szellemi tulajdonjogok kapcsán került megfogalmazásra, ám a közkinccsé válás mindkét kategóriára nézve azonosan értelmezhető fogalom, így a know-how-ra is irányadó (annál is inkább, mivel a jogalkotó a védelem lejártát is a közkinccsé váláshoz kötötte).

⁴ A hatályos jogszabályok nem zárják ugyan ki, hogy – elutasított vagy visszavont – iparjogvédelmi (elsősorban szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi) bejelentések tartalmát képező ismeretek know-how-ként védelemben részesüljenek, hiszen a know-how védelemhez szükséges küszöb a lajstromozott iparjogvédelmi jogokhoz szükséges oltalomképességi feltételekhez képest alacsonyabb; jellemzően mégis olyan ismeretekről van szó, amelyet nem vetettek alá a hatósági eljárás „próbájának”, a megadott oltalom pedig – az oltalom megadására irányuló eljárás szerves részét képező nyilvánosságra tekintettel – mindenképpen kizárja a párhuzamos know-how védelem fennállását.

Lényeges kérdéseket vet fel a know-how-hoz kapcsolódó jogok gyakorlására jogosult személy megállapításának kérdése is. A Ptk. 86. §-ának (4) bekezdése úgy fogalmaz, hogy a személyeket védelem illeti meg „...ismereteik és tapasztalataik tekintetében is”. Ebből az következik, hogy a know-how védelem eredeti jogosultjának az minősül, aki tevékenysége során az adott ismeretet vagy tapasztalatot kifejlesztette, illetve szintetizálta.

A know-how védelem ernyője alá vonni kívánt ismeretek írásos rögzítettsége (azaz a „tárgyasult forma” követelménye) nem jogszabályi kitétel, azaz önmagában nem fosztja meg az ismereteket a know-how minőségtől az a tény, hogy a szóban forgó ismeret ilyenként nincs dokumentálva. A tárgyasult forma, azaz az azonosítható rögzítettség a bírói gyakorlatban a know-how apportálhatóságához szükséges előfeltételként jelenik meg, nem pedig a védelem *sine qua non*-jaként. A BH2000.219. jogesetben olvasható megállapítás tehát, amely szerint „*a tag az apportként átadni vállalt know-how-t tárgyasult formában köteles a társaság rendelkezésére bocsátani, ezt a bejegyzéskor a cégbíróságnak vizsgálnia kell*” csupán a forgalomképesség szempontjából bír jelentőséggel. Amennyiben nem az ismeretek apportálásáról van szó, a know-how írásbeli dokumentációjának hiánya önmagában nem zárja ki a védelemből a szóban forgó ismereteket – feltéve, hogy a fentebb ismertetett ismervek fennállása ilyen módon is kétség nélkül megállapítható.

Ezzel összefüggésben látni kell azt is, hogy a vagyoni értékűség igazolásához, illetve a védelem alatt álló ismeretek körének rögzítéséhez, azaz a védelem tárgyának azonosításához rendkívüli mértékben hozzájárulhat, ha az érintett ismeretek csoportja jól körülírható, és valamilyen formában rögzítésre kerül. A know-how védelme alapján történő jogérvényesítés során rendkívüli jelentőséghez jut, hogy a jogosult bizonyítani tudja-e, hogy know-how-val rendelkezik, illetve, hogy a másik fél a védelem alá eső ismereteket sajátította el és hasznosította. Előzetes írásbeli rögzítettség hiányában a bizonyítás könnyen ellehetetlenülhet, amely a jogérvényesítés áthatolhatatlan gátját képezheti.

A védelem lajstromozatlan mivoltából következik az is, hogy a védelemre hivatkozó személynek kell bizonyítania azt, hogy a másik fél a védelem alatt álló ismeretet vagy tapasztalatot hasznosítja, ilyen bizonyítás hiányában pedig az igény nem tekinthető megalapozottnak. Ezt a BH2000. 243.-ban olvasható bírói döntés is megerősíti, amikor – igaz, szintén a „hézagmentes oltalom” kontextusában – kimondja, hogy „*külön jogszabály hatálya alá nem tartozó műszaki ismeretek védelme iránti perben a jogosultnak kell bizonyítania, hogy annak eredményeit az alperes elsajátította vagy felhasználta*”.

e) A nevesítetlen szellemi alkotások és a know-how elhatárolása

A know-how és a szellemi tulajdon fentiekben említett – a Ptk. 86. §-ának (3) bekezdésében szabályozott – nevesítetlen formái közötti viszonyt a jogszabályok nem világítják meg, a bírói gyakorlat pedig gyakran összemosza a két kategóriát. A (3) és a (4) bekezdés együttes olvasatából az is következhetne, hogy két különálló kategóriáról van szó, ha azonban a két jogintézmény ismerveit vizsgáljuk, átfedéseket is lehet találni. Úgy tűnik, hogy a know-how-nak minősülő ismeretek többsége a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó, de

„társadalmilag széles körben felhasználható”, „közkinccsé még nem vált” szellemi alkotások körébe is besorolható. A hézagmentes oltalmat biztosító rendelkezés sem az ismeretek jellegére, sem vagyoni értékére nézve nem határoz meg közelebbi követelményeket, és a jogosulti pozíció sem tűnik olyan mértékben rögzítettnek, mint a know-how esetében. A két jogintézményt mindenesetre egymáshoz közelíti az a tény, hogy az általuk biztosított védelem megsértése esetén érvényesíthető igények köre azonos.

Az újabb bírói gyakorlat ugyanakkor az élesebb elhatárolás mellett foglalva állást hangsúlyozza, hogy „a Ptk. 86. §-ának (4) bekezdésében szabályozott know-how nem a (3) bekezdés úgyszintén nem nevesített szellemi alkotásainak, hanem a szabályozás szempontjából egyenrangú területekről van szó. A 86. § (3) bekezdése inkább a feltalálói tevékenységhez közelebb álló, elméleti jellegű szellemi alkotásokra vonatkozik, amelyekről ugyan külön jogszabályok nem rendelkeznek, de amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók és még nem váltak közkinccsé. Ezzel szemben a know-how alapvetően gyakorlati, vagyoni értékkel bíró, gazdasági, műszaki és szervezési ismereteket, tapasztalatokat foglal magába.” (Fővárosi Ítéletábla 8.Pf.22.132/2011/7.)

A jelen ügygel összefüggésben a Szakértői Testület megjegyzi, hogy a felperesi iratokban található ismeretek jogi oltalmazhatóságát elsősorban a nevesítetlen szellemi alkotások viszonylatában indokolt megvizsgálni. Ugyanakkor, mivel a közkinccsé válás hiánya mindkét esetben törvényi feltétel, az alábbiakban tett megállapítások mindkét oltalmi kategória tekintetében megfelelően irányadók.

A Szakértői Testület válasza a feltett kérdésekre

1. Védett szellemi alkotásnak minősül-e a Tanulmányban szereplő koncepció, az társadalmilag széles körben felhasználható-e, az közkinccsé vált-e?

A Szakértői Testület a bemutatott iratok tartalmát a kérdésnek megfelelően elsődlegesen abból a szempontból vizsgálta meg, hogy a Ptk. 86. §-ának szabályai alapján a Tanulmány jogi védelemben részesülhet-e.

A Tanulmány célja, hogy olyan fejlesztési koncepciót fogalmazzon meg, amelynek mentén megvalósítható lenne a hazai játék- és taneszközkultúra javítása, a magyarországi előállítású játékszerek köre – foglalkoztatáspolitikai célokat is szem előtt tartva – érdemben bővíthetne. A jogi háttér ismertetése során elmondottakból következően a Testület álláspontja szerint a Tanulmányban megfogalmazott stratégia, valamint annak bemutatott pedagógiai és gazdasági vonzatai egyértelműen azt támasztják alá, hogy a koncepció társadalmilag széles körben felhasználhatónak minősül.

A 2003. szeptember 26. napján – egyebek mellett az I. rendű alperes, valamint a felperes egyik szerzőtársának érdekeltségébe tartozó társaság között – „Játék- és Taneszköz Klaszter létrehozására a Dunántúlon” címmel létrejött együttműködési megállapodás értelmében a klaszter működésének szellemi hátterét a felperesnek és szerzőtársainak a Tanulmányban

kifejtett szerzői műve kívánta biztosítani. A megállapodás keretében létrehozott ún. jogvédett alap 50%-át a felperes és szerzőtársai által rendelkezésre bocsátott szellemi mű biztosította, amelynek értékét is meghatározták. A megállapodás rendelkezéseiből kitűnően a szerződő felek a Tanulmányt olyan vagyoni értékkel bíró, egyidejűleg a gyakorlati hasznosítást is megcélzó alkotásnak tekintették, amelyre a későbbi közös gazdasági tevékenységüket akarták alapozni. A szervezeti és működési elgondolások, az érintett kormányzati szervek szerepének részletes vizsgálata és az esetleges gyártási lehetőségek áttekintése azt erősítik meg, hogy egyértelműen gazdasági és szervezési jellegű – a gyakorlatban alkalmazható – ismeretekről van szó.

Mivel a szerződésből is kifolyólag a Tanulmányt nem tekintették a közkinccs részének (és az ismeretek esetleg későbbi közkinccsá válására utaló elemek sincsenek az iratok között), így valamennyi olyan ismérv fennáll a Testület véleménye szerint, amely a Tanulmány akár know-how-kénti, akár pedig a szellemi tulajdon fentiekben említett – a Ptk. 86. §-ának (3) bekezdésében szabályozott – nevesítetlen formájakénti jogi oltalmát megalapozhatja.

2. A pályázatban, valamint a sikeres pályázat eredményeként megkötött támogatási szerződés alapján a IV.r. és az I.r. alperes között 2004. július 1. napján létrejött szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése során átvételre, felhasználásra került-e a Tanulmányban kifejtett koncepció, illetve annak tartalmilag meghatározható elemei?

A korábban is hivatkozott pályázat (a továbbiakban: Pályázat) meghatározó egyes lényeges elemei már a Tanulmányban is megtalálhatóak. Mindkét dokumentum a hazai bázisú játék- és taneszközgyártás fejlesztésére fogalmaz meg koncepciót, amelynek hangsúlyos eleme a különböző szervezetek egymással történő szoros együttműködése, a megfelelő koordináció az egyes szereplők között. A Tanulmány esetében egy esetleges külön szervezet létrehozására történik javaslattétel, míg a Pályázat egy klasztert kíván felállítani erre a célra.

A kezdeményezés megvalósításával betölteni kívánt piaci rés meghatározása, a közös információs bázis létrehozása, a tervezési, kutatás-fejlesztési és gyártási folyamatok koordinációja, a résztvevők számára a képzés és továbbképzés biztosítása, a folyamatos visszacsatolás, az infrastrukturális és technikai háttér biztosítása a hangsúlyozottan magyar szereplőkre épülő játék- és taneszközgyártásban olyan közös elemek a két dokumentumban, amelyek arra engednek következtetni, hogy a két anyag nem egymástól függetlenül keletkezett. A két koncepcióban bemutatott költségelemek is jelentős részben átfedést mutatnak egymással.

Egy klaszter létrehozása és annak működése természetesen már ismert tevékenységnek minősült korábban is, önmagában nem tekinthető újdonságnak, és egy klaszter kialakítására irányuló koncepciónak megvannak a szükségszerű elemei. Ugyanakkor a célterületen (játék- és taneszközgyártás) történő együttműködés egyáltalán nem kézenfekvő. Számos olyan elem van a Pályázatban, így különösen például a pedagógiai szempontok, az egészségkárosodott és a képességeikben az átlaghoz képest lényegesen elmaradott gyermekek fejlesztési szempontjai, amelyek azt támasztják alá, hogy ezek egyértelműen a Tanulmányból kerültek átvételre, még akkor is, ha az átvétel nem szó szerint történt, hanem koncepcionális elgondolások tükröződnek

vissza a Pályázat szövegében.

3. A védett szellemi alkotás felhasználása esetén az azt felhasználó alperes(ek)nél keletkezett vagyoni eredményből, a szellemi alkotás felhasználásával elért bruttó eredményből a Ptk. 87. § (2) bekezdés szerinti részeltetési igény alapján milyen mértékű (arányú) részeltetés indokolt a védett szellemi alkotás felhasználásáért?

A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése értelmében a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó szellemi alkotásokat és a személyek vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit és tapasztalatait érintő védelem körében a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben. Ahogy az korábban kifejtésre került, mind a know-how, mind pedig az egyéb oltalomban nem részesülő szellemi alkotás esetében az oltalom megsértése csak az ismeret jogszerűtlen megszerzése vagy az azzal való visszaélés által valósulhat meg.

2003. október 10. napján a felperes, valamint az I. rendű és a II. rendű alperesek, illetve további személyek között „Dél-dunántúli játék- és taneszköz projekt menedzsment szerződés” címmel megállapodás jött létre. A szerződő felek rögzítették, hogy az együttműködésük szellemi háttérét a felperes és szerzőtársai Tanulmányban kifejtett szerzői műve biztosítja, a gazdasági-kondicionális háttérét pedig az I. rendű alperes üzleti működési terve, illetve a működést lehetővé tevő forráskutatás és forrásbiztosítás által értékbiztosított munka adja. Az ily módon közösen létrehozott értéket, az ún. jogvédett alapot ... forintban határozták meg, amelyből 50%-ot a felperes és szerzőtársai által biztosított szellemi mű, további 50%-ot az I. rendű alperes által biztosítandó gazdasági-kondicionális háttér képviselt. Bíróság által jogerősen is megállapított módon az alpereseknek ebből a szerződésből nem keletkezett közvetlen fizetési kötelezettsége a felperes felé, ilyen tartalmú kötelezettséget a szerződés sem tartalmazott. Mindazonáltal a felperesek által létrehozott szellemi alkotás jogi védettségének elismerése mellett sem történt meg a Tanulmánynak a szerződés által meghatározott keretek között oly módon történő felhasználása, amelyből a felperes szerződésen alapuló vagyoni igényt érvényesíthetne.

A projekt menedzsment szerződés létrejötte után a Regionális Fejlesztési Tanács 2004. május 14. napján vissza nem térítendő támogatás nyújtására kötött szerződést a IV. rendű alperessel. A közbeszerzési eljárás eredményeként a IV. rendű alperes 2004. július 1. napján kötött szerződést az I. rendű alperessel, amelyben ... Ft díjazás mellett megrendelte a „Játék- és Taneszköz Klaszter megszervezése és működési feltételeinek biztosítása a Dél-Dunántúlon” projekthez az intézményfejlesztés és a vállalati együttműködés feltételeit megalapozó megvalósíthatósági tanulmány kidolgozását és egyéb feladatokat. Az egyes részfeladatok megvalósítására az I. rendű alperes a felperessel 2004 júliusában szerződést kötött. A felperes az általa készített megvalósíthatósági tanulmányt 2004. szeptember 30. napjáig az I. rendű alperes rendelkezésére bocsátotta, aki ... Ft díjazást fizetett a felperes részére. Később jogerős ítélet a felperest hibás teljesítés miatt ... Ft és járulékai visszafizetésére kötelezte. A felperes és az I. rendű alperes között létrejött ezen vállalkozási szerződésben nem történt utalás a felperes és társai által létrehozott Tanulmány felhasználására. A felperes feladata alapvetően szakértői tevékenység

ellátása: megvalósíthatósági tanulmány készítése, a magyar pedagógia országos taneszköz ellátó rendszere modelljének összeállítása, valamint olyan kutatási területek előkészítése, ahol már konkrét termékcsaládok jeleníthetők meg. Figyelemmel arra is, hogy a feladatok ráadásul csak részben kerültek megvalósításra, nem merülhet fel, hogy a ténylegesen kifizetett összeget a Tanulmány felhasználása ellenértékének kellene tekinteni.

A 2. kérdés megválaszolása során kifejtésre került, hogy számos olyan elem van a Pályázatban, amelyek azt támasztják alá, hogy ezek egyértelműen a Tanulmányból kerültek átvételre, még akkor is, ha az átvétel nem szó szerint történt, hanem koncepcionális elgondolások tükröződnek vissza a Pályázat szövegében. A felperes, illetve az alperesek közötti – a korábbiakban részletesen kifejtett – szerződéses viszonyokból kitűnően a felek tisztában voltak azzal, hogy a klaszter létrehozására irányuló kezdeményezés a felperes és szerzőtársai szellemi alkotásán alapul. A szerződések alapján viszont a Tanulmányban testet öltő szellemi alkotás felhasználása ellenértékének tekinthető kifizetés nem történt a felperes javára.

Ennek megfelelően a Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése értelmében a jogosult felperes követelheti, hogy a felhasználó személyek részeltessék őt abban az elért vagyoni eredményben, amelyhez a Tanulmány szerinti szellemi alkotás szerződésen kívüli felhasználásával jutottak. Tekintettel arra, hogy a már többször hivatkozott, 2003. október 10. napján kelt, „Dél-dunántúli játék- és taneszköz projekt menedzsment szerződés” címmel létrejött megállapodás szerint a felperesnek és szerzőtársainak a Tanulmányban kifejtett szerzői műve az ún. jogvédett alap 50 százalékát biztosította, és ezt akkor az alperesek is elismerték, így – ezzel ellentétes adatok hiányában – indokoltnak tűnik, hogy az elért vagyoni eredmény 50 százaléka a szellemi alkotás jogosultjait illesse meg. A rendelkezésre bocsátott iratok alapján vagyoni eredménynek elsődlegesen a IV. rendű alperes részére folyósított vissza nem térítendő pályázati támogatási összeget kell tekinteni.

4. Egyéb, az ügy megítélése szempontjából jelentős kérdések megválaszolása.

Tekintettel arra, hogy az első három kérdés kapcsán a vonatkozó jogi környezet és gyakorlat kimerítően feltárára került, a Szakértői Testület az ügy megítélése szempontjából releváns egyéb kérdést nem talált.

ÖSSZEFOGLALÁS

A Szakértői Testület az alábbiakban összegzi a szakvélemény készítésére irányuló megkeresésben foglalt kérdésekre vonatkozó megállapításait.

A Szakértői Testület véleménye szerint valamennyi olyan jogszabályi ismerv fennáll, amely a Tanulmány akár know-how-kénti, akár pedig a szellemi tulajdon fentiekben említett – a Ptk. 86. §-ának (3) bekezdésében szabályozott – nevesítetlen formájakénti jogi oltalmát megalapozhatja.

A Tanulmány és a Pályázat összehasonlításakor számos olyan elemet lehet találni a Pályázatban, amelyek azt támasztják alá, hogy ezek egyértelműen a Tanulmányból kerültek átvételre, még akkor is, ha az átvétel nem szó szerint történt, hanem koncepcionális elgondolások tükröződnek vissza a Pályázat szövegében. Ezek mindkét mű meghatározó elemei.

A felperes, illetve az alperesek közötti – a korábbiakban részletesen kifejtett – szerződéses viszonyokból kitűnően a felek tisztában voltak azzal, hogy a klaszter létrehozására irányuló kezdeményezés a felperes és szerzőtársai szellemi alkotásán alapul. A szerződések alapján viszont a Tanulmányban testet öltő szellemi alkotás felhasználása ellenértékének tekinthető kifizetés nem történt a felperes javára.

Mivel a Tanulmány felhasználásának ellenértékeként szerződéses jogviszonyokon alapuló kifizetés a felperes számára annak ellenére nem történt, hogy a szellemi alkotás jogi oltalma valamennyi fél előtt ismert volt, ennek megfelelően a Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése értelmében a jogosult felperes követelheti, hogy a felhasználó személyek részeltessék őt abban az elért vagyoni eredményben, amelyhez a Tanulmány szerinti szellemi alkotás szerződésen kívüli felhasználásával jutottak.

dr. Baticz Csaba
az eljáró tanács elnöke

dr. Németh Gábor
az eljáró tanács előadó tagja

dr. Cserhátiné dr. Füzesi Krisztina
az eljáró tanács szavazó tagja